

נפשו גחלים תלהט

ניצוצות ממשנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו זינרזיב זצוק"ל
גליון 16 בראשית תשע"ה

העלון יוצא ללא מטרת רווח ומתנת רשות
לצלמו למטרת זכויה הרבים בלבד.
לתרומות והנצחות, חוספת מניס, הצעות
והערות
יש לפנות בטל: 02-9921392
או בדוא"ל SHNEIDERAV1@GMAIL.COM

דבר המערכת

עומדים אנו בתחילת חומש בראשית. הזמן קצר מלהעמיק ביסודות בריאת האדם. ובכל אופן הבאנו מאמרו יסודי מאוד בביאור חובת האדם בעולמו עפ"י עצם הרכבת מציאותו והוא מעט המחזיק את המרובה. אחרי הפוגת החודש השביעי נמשיך בהבאת קצור הספר "נפשו גחלים תלהט" בעניני עקבתא דמשיחא. הדברים נחוצים ביותר לבני תורה בעמדם בתחילת זמן חדש. אנו מודים לבורא עולם על הזכות להפיץ דברי תורתו של רבינו זצ"ל המבוקשים בכל אתר ואתר. מדי שבוע נוספים מגויים חדשים אודות לציבור הקוראים המסור שמעביר את הדברים הלאה.
בהרה: מחמת סגנונו היחודי שאינו שוה לכל נפש דברי תורתו של רבינו זצ"ל עוברים עריכה ועיבוד לשוני כפי שנעשה בספר "נפשו גחלים תלהט" י"ל בעדודו. על כן כל שגיאה וטעות נא לתלות אך ורק בעורך.
כל הערה תתקבל בברכה.

המערכת

נשמת חיים – רוח ממלא לדבר קדם מלכא | עיני ישראל ח"ב עמ' שע"ג

ביטוי הנשמת חיים בדיבורי התפילה

חז"ל [זוה"ק תוריע מ"ו ע"ב] פירשו את מה שנאמר (בראשית ב' ז') "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", ובתרגום "לרוח ממללא", דעניינו דיכיל למלא קדם מלכא, כלומר שמעלת הדיבור של האדם, אינה במה שיכול לדבר דיבורי סרק בעלמא, [הגם שאף כח זה אין לבע"ח], אלא במה שיכול לדבר "קדם מלכא", והוא תפילת שמו"ע, שעומד בה האדם במציאות לפני המלך כמבואר בגמ' ופוסקים.

והנה בפסוק הנו' מבואר שכח הדיבור של האדם הוא ביטוי לנשמת חיים שבו. עפ"י הקדמה זו נבאר ענין יחוד האדם להיות מדבר קדם מלכא.

הנה יצירת האדם שונה מכל הנבראים שכן כולם נבראו- הן גופם והן חיותם באותו המאמר. כגון מאמר "תוצא הארץ דשא" או "ישרצו המים" וגו' הוציא

הן את "המציאות" של הדשא או הדגים והן את "כח החיות" שבהם. שונה מהם האדם, שגופו נברא תחילה עפר מן האדמה, ולאחר מכן נפח הקב"ה באפיו נשמת חיים. סיבת הדבר שהנשמה אינה שייכת למסגרת ה"טבעיות" של העולם, אלא היא מעליוני העליונים. הנשמה היא נפיחת פיו ית', דמאן דנפח מדיליה נפח, וע"כ היא יצירה נפרדת השייכת לרום גבהי מרומים. לעומתה הגוף נברא "במאמר", כדרך כל הנבראים, שנבראו ב"י המאמרות. זהו החידוש הנפלא של האדם שגם בהיותו עומד למטה [מצד גופו הגשמי], יש לו דעה לפעול בכל היקום כולו, כפי שהאריך בנפח"ח ש"א כי הנשמה היא כמו "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", גופו עומד כאן, ופועל נפלאות ע"י נשמתו למעלה בכל העולמות העליונים.

חידוש זה של הנשמת חיים ששייכת למקום עליון, מתבטא במה ד"יכיל למלא קדם מלכא" וכנ"ל, כי דיבורי התפילה אינם דיבורים של עולם התחתון כלל, וכמו שהגדירו חז"ל ה'ק' (ברכות ו' ב') שהם דברים העומדים ברומו של עולם, כלומר שהם דיבורים השייכים בעצם לרום גבהי מרומים, ואנשי כנה"ג שהיו ק"כ זקנים ומהם כמה נביאים השיגו ברוח קדשם את הדיבורים הקדושים שבמחיצתו ית', ועומד האדם כאן ומדבר דיבורים עליונים אלו, ופועל פעולות נוראות לעילא לעילא עד מקור נשמתו. דיבורים אלו הם המבטאים את מעלת הנשמת חיים שבו.

ואם נשים לבנו לדברים, יוצא שקומת האדם [שעיקרה הרוח ממללא] נמדדת לפי איכות התפילה שלו. עד כמה שהאדם שייך לדיבורי התפילה, העומדים ברומו של עולם, בהרגשה אמיתית של עומד לפני המלך, כך הוא שיעור דבקו עם הנשמת חיים שלו, וזהו שיעור קומתו. ותפילה כהוגן היא בליטת היופי של כל קומתו.

גשמים מכח התפילה, השלמת הבריאה

בזה נשכיל להבין את הפסוק (הקודם שם) "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו', כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה", ולכאן צ"ב מה ענין שמיטה אצל הר סיני, וכי מפני שאדם אין, לא צמחו האילנות והדשאים, וכבר פירשו חז"ל (וברש"י שם) שהאדם התפלל על הגשמים וירדו מכח תפילתו. פירושו הוא כך. "הגשמים" אינם מוטבעים בטבעו של עולם, ואינם שייכים למסגרת הנבראים שבששת ימי בראשית, ורק האדם שיש בו נשמת חיים שהיא למעלה מגבול העולם, בכחו לעורר השפעות חדשות למעלה, ולהמשיך גשמים ממקור עליון, ובאיזה כח? ע"י דיבורי התפילה העומדים ברומו של עולם וכנ"ל [א.ה. עיין עוד מאמרי בסוד ישרים פ' יתרו תשמ"ח].

ויש בזה עומק נוסף, כי הנה טרם ירדו הגשמים לא היתה הבריאה שלמה, שכן עמדו כל הצמחים תחת פתח הקרקע ולא צמחו עדיין, והיו אז במצב של העדר מציאות, ורק האדם בתפילתו השלים את הבריאה שתבוא לידי מציאותה בפועל. ואכן זהו כל תפקידו של האדם, להשלים את החסרונות שהשאירו מן השמים בבריאה. ועיקר ההשלמה של הבריאה היא מכח הנשמת חיים, שהיא למעלה ממסגרת העולם, ולכן משפיעה מלמעלה תוספת שלמות על "טבעיות" העולם. עיקר השלמת הבריאה והפקעת חסרונותיה הוא במה שהאדם מאחד את כל הבריאה כולה, כי גופו הוא מן השפלים ביותר, עפר - היסוד הרביעי שאין למטה ממנו, ונשמתו מן המקור העליון ביותר - נפיחת פיו ית', ובזה הוא חובק את כל הבריאה מהחל ועד כלה, ומקשר את כולם זה עם זה, ויותר מכך, שמקשר את כולם עם מקור האחדות ית', וכאשר שולטת האחדות נשלמים כל החסרונות. כי תפקידו הוא לפי תמונתו שהעפר מן האדמה מתקשר בו עם נשמת חיים מגבהי מרומים.

קישור התורה והתפילה בגילוי ה"אין עוד"

ידוע שתורה ותפילה משלימים זה את זה, ויש לכך הרבה מקורות בחז"ל, ואחד מהם בפ"ק דשבת (י', א') שא' האמוראים הזדרו לסיים לימודו לפני הזמן שהיה צריך, בכדי להתפלל, ואמר לו ר' זירא "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה", עיי"ש, ומפורש שקשורים זה בזה, עד כדי כך שזולזל בא' מהם, ממאיס את השני מאוד. וצריך להבין את הקשר.

הנה התמצית כל התורה כולה, מצוותיה וחוקותיה, תוכחה וברכות וכו', כלול במשפט אחד שאמר לנו מוסר התורה משה רבינו ע"ה לבאר מעמד הר סיני, "אתה הראית לדעת כי הויה הוא האלקים אין עוד". היינו שכל התורה כולה מן הפשט עד הרזי דרוזין שבה, באים לגלות רק דבר אחד – שה' הוא האלקים, ואין שום מציאות זולתו. כשנסתם מעמד זה ציוה לנו השי"ת להנחיל לבנינו ולבני בנינו את המעמד הנפלא הזה כמש"כ הרמב"ן שם ובספה"מ, בכדי שישתמש בנפשותם היסוד המרכזי של כל התורה, ואיך זיל גמור.

גם התפילה מושתתת על יסוד זה, וכפי שמקובל מרבינו הגר"א ז"ל שמה שאומרים בסיום התפילה "עלינו לשבח", אינו עוד שבח בעלמא, אלא היא ההכרה והמסקנא היוצאת מתוך התפילה "וידעת היום וגו' כי ה' הוא האלקים אין עוד", כי בסיום התפילה עומד האדם במחיצתו של המלך ורואה את המראה האמיתי שהוא ית' מהוה הכל, ואין עוד מלבדו. וע"כ התורה והתפילה כרוכים זה בזה לגמרי, וכאשר יש ח"ו זלוול באחד מהם, אין יכול להתקשר עם השני, וישאר חוצה לו, ולא יפיק את הלקח העיקרי ממנו. וידוע מכתבו הנפלא של החזו"א זצ"ל שעבודת התפילה של האדם משפיעה על איכות לימוד תורתו, ויגיעת התורה מרוממת את הכרת התפילה, וחוזר חלילה.

עליית האדם בשלבי התפילה

אמנם יש חילוק בין ההתגלות האלקית שהיתה במתן תורה, ובין הכרת האלקות שזוכים בעבודת התפילה, במ"ת היתה הופעה שמימית בבת אחת, השי"ת קרע להם את הרקיעים ואת הארץ וראו שהוא יחידי. לעומת זאת בתפילה האדם מטפס בשלבי סולם, שלב אחר שלב, עד שמגיע לראש הסולם לעמוד במחיצתו של מלך, כי עבודת האדם היא מלמטה למעלה, לאט לאט, עד שמגיע לפסגת העליה שלו.

ראשית העבודה היא תיכף כשפותח את עיניו, ומכיר שהשי"ת החזיר לו את נשמתו, ומודה לו על כך, ומונה והולך – בברכות השחר – הודאה ושבח על כל תנועה שנותן לו הקב"ה, ובכלל זה עבודת הקרבנות, שהיא השתעבודות גמורה להשי"ת, כל זה היא ההכרה הראשונה בכך, שאין העולם כמנהגו נוהג, אלא יש מקור למעלה המשגיח ומשפיע חיים ובריאות וכל צרכיו, ומודה ונכנע לפניו.

השליבה השניה של הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה היא אמירת פסוקי דזמרה, שבו מכיר את הנהגת השי"ת בכל מערכת הטבע, ובסוף הפסד"ז מכיר בהנהגה הניסית של האבות הק' ויצ"מ [וזה לא יושג אצל מי שמדלג או ממחר לגמור הפסוד"ז ולא שם על ליבו מה שמוציא מפיו – כת"ן]. אח"כ עולה לשליבה השלישית בברכות ק"ש שם מכיר בעבודת המלאכים המכירים את השי"ת ועובדים אותו באימה ויראה, ולמעלה מכך היא ההכרה ע"י התורה הק' שנתן לנו באהבה רבה, יחוד ה' וקבלת עול מלכותו בק"ש, וקבלת אדנותו בהזכרת יצ"מ וקרי"ס, שלקח אותנו לעבדים, כמש"כ אנכי ה' אלקיך וגו'.

ואחרי כל ההכנה המופלאה הזו מוכשר האדם כבר להכנס לפני ולפנים במחיצת המלך, במציאות ממש ולא דמיון כלל, ולדבר עמו פנים בפנים דיבורים שמימיים של התפילה, בהכרה הברורה שהכל אין ואפס, ורק הוא ית' עשה עושה ויעשה את כל המעשים.

המסקנא של הנפש הזוכה לחוות כל זאת היא "כי הויה הוא האלקים, אין עוד!". אותה המסקנא היוצאת מלימוד התורה וכו"ל. וע"כ "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה", כי שניהם מביאים את האדם לאותה הכרה ומשלימים זה את זה, ובהעדר אחד, ישאר בחוץ ולא יגיע להכרה הנדרשת.

תורה – ביטול המציאות, תפילה – ביטול הישות

חילוק נוסף יש בין ההשגה שהיתה במ"ת להשגת שבתפילה. במ"ת היה ביטול מציאות העולם, נתבטלו כל חוקי הטבע ומציאותם, רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, דברים שאין להם שום מבוא בדרך הטבע, שרק עין רואה ואוזן שומעת, והשיגו בחוש שאין שום מציאות קיימת, והכל פועל רק ברצונו ית', ללא שום הגבלה.

אבל בתפילה לא מתבטלת המציאות, אלא מתבטלת "הישות", כי המתפלל עומד כעבדא קמי מריה, והרי העבד ישנו במציאות, ומתחשבים עם הדעה שלו, אלא שהוא מכניע ומבטל עצמו לפני המלך, והיינו שמזדכך החומר, וכל נטיותיו החומריות בטלים ומבוטלים, ואין לו אלא תשוקה אחת – לעשות רצון המלך, וכמש"כ תלמידי ר"י בברכות רפ"ה וז"ל ויבטלו מלבם תענוגי העוה"ז והנאותיהם וכו' יעו"ש בכל לשונו הטהור, וע"ז כל בקשת תפילתו, שיתרבה ויתגדל כבודו של מלך מלכי המלכים, כי תפילות כנגד תמידים תקנום, והם קרבן עולה שכולו לגבוה סלקא (נפה"ח ש"ב פי"א), וכ"כ הגר"א ז"ל (שנות אליהו ברכות פ"ה מ"א) וז"ל שאסור לכוון בתפילה לצורך עצמו, אך להתפלל שיהיה כל ישראל בתכלית השלמות, ויהיה נשלם הכנסת ישראל למעלה וכו' עכ"ל.

זהו הפירוש במה ש"חסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפילה" (ברכות ל' ב') ופירשו הראשונים שהגיעו להתפשטות הגשמיות, כלומר שהתפשט גופם מן ה"חומריות והגשמיות", אבל לא נתבטל גופם מן המציאות, ולא נשתנו חוקי הטבע כלל, אלא היה זיכוך מן החומר, ועי' תר"י ברכות (כ"ב ב' מד' הרי"ף) ד"ה צריך שיתן וכו' ובנפה"ח ש"ב פי"ד ובהג"ה שם בארוכה.

ישנה אימרה מפורסמת בכל ה"בתי מדרשות", בעלי מוסר, חסידים וכו', "השמים שמים לה", והארץ נתן לבני אדם", השמים מזוככים בידי שמים, ומספרים כבוד א-ל, ואת הארץ מסר הקב"ה לבני האדם, לעשות ממנו "שמים", כלומר לזכך את חומריו הגס עד שיכיר את בוראו, ויספר אף הוא כבוד א-ל.

חסידיים הראשונים תורתן משתמרת

המתפלל בצורה כזו, שמזכך חומריותו ומתעלה להיות שמימי, מקבל הכרה שמימית ומשיג את האמת "כי הויה הוא האלקים אין עוד", וזוהי גם המסקנא העולה מעסק התורה, ובכך אחוזים ומקושרים זה בזה כמשנ"ת. עפ"ז נבין היטב דברי

חז"ל (ברכות ל"ב ב') חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושוהין שעה אחת, וכי מאחר ששוהין תשע שעות בתפילה, תורתן האיך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית, אלא מתוך שחסידים הם, תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת" ע"כ, פירושו שמתוך חסידותם בעסק התפילה שזיככו חומרם עד שהגיעו להכרה שמימית ברורה ש"אין עוד מלבדו", בכך גם נתקעה תורתם בלבם, ונחקקו דברי התורה בנפשם, בחינת "אכתבם על לוח ליבם", הכרה זו, זוהי כל פנימיות התורה כמשנ"ת.

התפילה הופכת את האדם לעבד ה'

האדם אשר במצבי היום שלו מוחש אצלו שהוא ברשות עצמו והוא יכול להסתדר ע"י חכמתו, הנה חי הוא מנותק מהקב"ה ואז בהגיע זמן התפילה צריך הוא לצייר שאינו ברשותו רק ברשות אדון הכל, וזהו היפוך רשותו שחיי הסדירים מתנהלים בה. וממילא לא נתפסים אצלו תיבות התפילה כמדבר לפני המלך רק כאמירת תיבות סתם בינו לבין עצמו. ואין לו טעם קרבת ה'. ודוד המלך אומר טעמו (טעמו טעם התפילה) וראו (ותראו) כי טוב ה' (כי קרבת ה' היא הטוב האמיתי).... בתפילה מצויר אמיתת ציור הבריאה שמונהגת רק מאתו ית"ש, ועל ידה מתפרצים מהאדם כל סיגי ההשקפות הרעות. התפילה הופכת את האדם לעבד ה' נכשהיא בעמידה כעבד קמיה מאריהו). [אגרות דעת סי' מ"ה]

לב נשבר ונדכה להכנס לפני המלך

אמרו חז"ל עה"פ ויהי האדם לנפש חיה, דיכול למלא קמי מלכא, היינו מה שנתן הקב"ה כח בהאדם שפיו יהיה כל כך חשוב כדי שדיבורו יהיה לפני ה' ממש. והיינו אף שהאדם נמצא בעולם התחתון, ובדרך הטבע להגיע עד השמים עד הרקיע הוא מהלך חמש מאות שנה. ומרקיע לרקיע וכו' ואח"כ כנגד החיות וכו' וקרטולי החיות ארכובות החיות גופי החיות, ואח"כ ראשי החיות וכו', והיה צריך לעבור לפחות מליון שנה עד שיגיע לשמים עד לכסא הכבוד, והאדם היהודי עומד כאן למטה בעוה"ז ואומר דברי תפילה, ומיד הרי הם לפני כסא הכבוד, בקפיצה ובדלוג ברגע אחד דבריו הגיעו לפניו יתברך. וזהו חשיבות כח פיו של האדם שיש בו נשמת חיים ורוממות וגדלות בכוח חשיבות שיכול לומר דברי תפילה קמי מלכא, והרי הוא אצל המלך ממש. וח"ו לזלזל בחשיבות זו של כח פינו בתפילתנו, דעומד לפני המלך, ובחוש ממש אתה בידיו ממש בקש והתחנן לפניו, משום שרק זה אשר יכול להצילך, ובקש ממנו. ומה שאתה מפחד, שעבירות שבידך מעכבים ע"י מידת הדין שמקטרגת רח"ל, גם ע"ז יש עצה. התחרט על מעשיך ותקל מעליך דין קשה, וע"י לב נשבר ונדכה, אלקים, מידת הדיו, לא תבוה. וכאן המקום לרצות ולפייס לפניו יתברך, ואפילו אם האדם לא עומד עדיין במדרגה שכוז, מ"מ אם יבקש מלבו בתחנונים, כמ"ש תחנונים ידבר רש, יתמלאו עליו מהשמים ברחמים, דהרי מרובה היא מידת הרחמים לפניו יתברך, ועומד לפניו כעני ורש לפני בוראו, בתחנונים וברחמים. כך היא מידתו יתברך, החונן ומרחם עליו ויש לו תקוה. [עיני ישראל ח"א עמ' קנ"ו]

שלטון הערב רב על הצבור

[אנו ממשיכים להביא כאן עיקרי משנת רבינו זצ"ל בביאור סוגית תקופת העקבתא דמשיחא כפי שדלה מדברי הגר"א בכתביו ובהם הראה כחו לבסס ההשקפה הטהורה בתקופה מסוערת זו. עיקרי הדברים נדפסו בספרו "התקופה בסערת אליהו" שהוצאנו בחסדי ה' לאור במהדו"ח חדשה. ובעדודו בסגנון קל יותר עם הוספות משאר כתביו בספר "נפשו גחלים תלהט". תמצית ג' הפרקים הקודמים שהופיעו בגליונות 68. תפקידם של ישראל בתיקון הבריאה, מהות הרע שפושט ולובש צורה בכל דור ודור, חובתנו לברר היטב דרכי פעולתו, שורשי הרע בבריאה וכיצד באים לידי בטוי בכחות הנפש ובאומות העולם, ביאור דברי הגר"א שבעקבתא דמשיחא יועמדו השפחות - הערב רב - בראש העם, אחריהם העם ובתחתית השפלות הת"ח].

פרק ד'

הגר"א ז"ל הגדיר היטב את השלב בו נמצאת כנסת ישראל. שלב שבו הת"ח הפכו לעפר. הפיכת עמוד השדרה של העם לעפר הוא למעשה גזירת המיתה שלו. וכדברי הרס"ג המפורסמים אין אומתנו אומה אלא בתורותיה. ואם הת"ח הדבוקים בתורה בטלים ממילא בטלה חלילה המציאות של עם ישראל. כבר הקדמנו [בפרק שהובא בעלון 7] שיש להתבונן על כלל ישראל כאדם. וכפי שאמרו חז"ל אתם [היינו כנס"י] קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם. כי רק כנס"י ממלאת את תפקיד האדם הראשון בתיקון הבריאה. אבל כשם שנגזרה על האדם הראשון מיתה כך נגזרה על כנס"י. והתממשות מיתה זו היא במה שנאמר כאן. שהת"ח נהפכו לעפר. מיתה זו מקורה מנשיכת הנחש.

כעת נבין את הקשר הישיר שבין השפלת הת"ח לבין פריחת שלטון הרע בכנס"י. כי שורשם אחד. חדירת ארס הנחש לתוך כנס"י. ארס זה הורג את הטוב ומאפשר פריחת הרע. ולכן מיתה זו היא המאפשרת את פריחת שלטון הרע בתוך כנס"י, שלטון הערב רב שהוא שלטון השפחות שדובר למעלה [עיין עלון 8]. וככל שיותר מתחזק כח הרע בקומת כנס"י בגלל הארס שחדר בה, יש יותר שליטה לרע.

נתבונן באופי הרע האופייני לעקבתא דמשיחא ועד כמה הפכי הוא למהות כנס"י. כידוע דורנו מתאפיין בריבוי החוצפא. כמאמר חז"ל בסוף מסכת סוטה. בעקבתא דמשיחא חוצפא יסיגי [בזמן עקבות המשיח החוצפה תתגבר]. ואין זה מקרה שאחד המאפיינים של החברה שהתנתקה, בהשראת הערב רב, מדרך האבות היא "חוצפה ישראלית". עד שנהיה למושג עולמי. החוצפה ישראלית החליפה את הביישנים רחמנים וגומלי חסדים שהם התכונות המאפיינות את בני אברהם יצחק ויעקב. זהו העומק של מה שהוזכר למעלה ששורש מצב זה הוא קיום קללת הנחש "והוא

ישופך ראש ואתה תשופנו עקב". כלומר קללת הנחש היא הסיבה להתפשטות והתרבות הפרוצים, פורצי הגדרות. התעצמות כחם של הרשעים. אשר הם שורש ענין חוצפא כפי שיתבאר עוד לפנינו. עד כאן למדנו שהמחזה הנגלה לעינינו בדור האחרון בו הרחוקים מהתורה הם השולטים על העם הוא התממשות שליטת הנחש על האדם, היינו על כלל האומה הישראלית [שהיא בבחינת אדם]. ומזה נבין שאותם פריצים הם אכן בבחינת הנחש אשר התערב בתוך הכלל ישראל. ובהגדרה יותר מדויקת הרע שבתוך הכלל ישראל נקראים הערב רב. ולקמן נרחיב יותר במהותם וסיבת הימצאותם בתוך הציבור.

הגר"א ווסרמן זי"ע מביא בשם רבו הגה"ק הח"ח זצ"ל שאותם יהודים אשר היו ממונים על רדיפת הדת מטעם השלטון הקומוניסטי [ונקראו בשם "יבסקציה"] הם אותו ערב רב. הוסיף הגר"א ווסרמן זי"ע שמנהיגי התנועה הציונית בארץ הקודש הם ממשיכי אותם רשעים ומטרתם זהה לגמרי.

כאשר נעמיק בסוגיא זו בעז"ה נראה שאין כאן שום גזומה כלל. ורק צריך להפשיט את המראה עינים כדי לזהות את דרכי ההשגחה העליונה החוזה מראשית את האחרית בצורה ברורה וחדה. רבים נרתעים למשמע הדברים. כיצד אומרים על יהודים שהם ערב רב. האם אינם יהודים. האם אינם יכולים לחזור בתשובה. ופעמים שרואים אנו צאצאיהם חוזרים לדרך התורה. ואכן יש להרחיב על כך מעט את הדבור. בודאי שדינם כיהודים גמורים אבל התכונות שלהם סותרות את התכונות היהודיות הבסיסיות [עיין ביצה ל"ב ע"ב ובספר בסוד ישרים ח"ו עמ' קמ"ו שהאריך בזה]. ומכיון שנמצאים בהם תכונות עמלקיות ולכן נקראים ערב רב. התכונה העיקרית המאפיינת את הערב רב היא הכרזת המלחמה על הדת והתורה בצורה של חוצפא ועזות. שזה מנוגד לגמרי לאופי היהודי להיות מאמינים בני מאמינים. וכידוע שגם כיום אחרי 200 שנות השכלה 60 שנות שמד אצל רוב רובו של הציבור היהודי מפעמת עדיין האמונה. והוא פלא רק למי שלא מכיר את האופי היהודי. אבל אותם שבשאת נפש מסרו נפשם להעביר בשיטות אכזריות את אחינו על דתם וממשיכים ובוועטים ומבזים כל דבר קדוש הוגדרו ע"י חז"ל הקדושים כערב רב. נחזור לענינו.

המאבק על צביון הציבור

מבואר אם כן מתוך פגישת יעקב ועשו שעיקר המאבק באחרית הימים הוא בין תלמידי החכמים לבין הערב רב בקביעת הצביון של הכלל ישראל. כך נקבע מראשית ימי עולם. ושורש מהלך זה הוא בהטלת ארסו של הנחש באדם. ארס זה פיעפע והתפרץ בצורה זו של הפריצים הפורצים כל הגדרות. עלינו לפקוח עינים ולחזות בשינוי הנורא שחל בצביון העם ועד כמה הארס של הנחש כבר חדר אף לתוככי הציבור הצועד בדרך ישראל סבא. אם לפנינו בישראל השאיפה הפשוטה והטבעית של כל הורה יהודי היתה שבניו יהיו צדיקים ותלמידי חכמים וכפי שניסח זאת השל"ה הקדוש בתפילתו הנודעת [הנאמרת בערב ר"ח סיוון]. כיום רוב רובו של העם, גם של אותם ששומרים תורה ומצוות רחוק מזה מאוד. לאט לאט חודרת יותר ויותר למחנה היראים אפירה פסולה להעמיד את השמנא וסלתא של הכלל ישראל, את שבט יששכר, אברכי הכוללים, בקרן זווית, כבטלנים וחסרי תכלית. צא וראה עד כמה נדיבות מגלים שועי תבל לכל מיני מטרות מלבד למען החזקת עמלי התורה.

ג' תועלות מהשפלת הת"ח בדורנו

כל בר דעת בודאי שואל את עצמו שאלה גדולה. הרי הצורה בה סידר יעקב את משפחתו באופן שעיקר הבית נמצאים בסוף [א.ה. זה המקור במעשי אבות למצב בו הת"ח מושפלים עיין עלון 8] היה בכדי להציל את עצמו ואותם מתחת ידי עשו. והרי לכאורה בדורנו אין כאן הצלה במצב זה ואדרבה ידוע כמה טובלים דורות האחרונים מזה, וצריך להבין איזו עצה ותחבולה היתה כאן להנצל לדורות הבאים.

ובאמת שיש כאן מחזה משונה שלעולם לא טעמנו כמותו במשך גלותנו. והוא גלות מיוחדת של התלמידי חכמים שבדור. עוסקי התורה, שהיו תמיד בבת עיני העם, נתמעט ערכם הן בעיני הציבור הרחוק וכן לדאבון לב בקרב היראים. עד שאפשר לומר ששלב הגלות האחרונה היא גלות המיוחדת רק לת"ח עוסקי התורה, שהם עיקר הסובלים בה. והיא למעשה גלות לתורה. ומי שאינו נמנה על ציבור זה אינו חש את עוצמת הגלות האחרונה כי הרי הרדיפות הפיזיות כמעט ועברו מהעולם והמצב הגשמי יחסית השתפר מאוד, וגם אם יש קושי הוא חלק מהקושי העולמי ולא מיוחד ליהודים. ואדרבה במצב בו מעוט זעיר עדיין נשאר נאמן לתורת ה' היה צריך לסמכו ולעודדו ופשוט שגם אם חוטא, בי"ד של מעלה יודע באלו נסיונות עומדים שרידי היהדות הנאמנה. ואם כן צריך להבין מה פשר הסבל הנורא אשר עובר על ציבור היראים ובני התורה בפרט. הגר"א ז"ל מגלה לפנינו את הלפני ולפנים של מראית עינינו. גזירות כלכליות, משברים פיננסים עולמיים, מחלות, פטירת ראשי משפחות בדמי ימיהם, עול נשואי הבנים וכו'. הדוחק מכל כיוון כמעט. המביט בעיני הבשר מסתכל בסיבות הקרובות. ומחפש פתרונות כפי תפיסת שכלו [ואכן ישנו חיוב של השתדלות בכל ענין כפי הוראת גדולי התורה שליט"א]. אבל הגר"א ז"ל מגלה שיש כאן עצה עמוקה ונפלאה. מתממשת לעינינו עצתו של יעקב להעמיד את השפחות וילדיהם בראש העם [ע"י שנראים כמצליחים בכל עניניהם] ואת יוסף ורחל האחרונים בעם, נדחקים ומבזים. למצב זה, שבו מונח כל הסבל של הגלות האחרונה על הת"ח יש שלוש תכליות. הראשונה היא למהר את הסוף. התועלת השניה היא להנצל מיד עשו. וזהו מה שאמרו "ובחבורתם נרפא לכל הכלל" שיהיו נצולים מידי עשו. עוונות העם היו צריכים להעמיד את עשו שיהיה ראוי לשלוט כאן מחמת ירידת הדורות. וכדברי חז"ל הקדושים אין צור נבנית אלא מחורבנה של ירושלים. ואין לך "חורבנה של ירושלים" גדול ממצב דורנו בו כנסת ישראל ירדה ירידה שלא היתה כמותה. התועלת השלישית היא לשמור על הגחלת בטהרה ונקדיש לכך את האות הבאה. בפרק הבא נרחיב התועלת השלישית בס"ד.